

Providing a Comprehensive Model for Preventing prolongation of Economic Crimes proceedings with the Help of forensic Accounting Techniques Using Grounded Theory

Gholamreza Nabavi

PHD Student in Accounting, Faculty of Management and Accounting, Islamic Azad University, Firoozkuh,Iran. (gh_nabavi1336@yahoo.com)

Seyyed Yusuf Ahadi serkani *

Associate Professor, Department Of Accounting, Firoozkooh Branch, Islamic Azad University, Firoozkooh, Iran (Corresponding Author) , ahadiserkani@gmail.com

Ahmad Yaqubnejad

*Assistant Prof. Department Of Accounting, Faculty of Economic and Accounting, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran,
Iran(yaghoobacc@gmail.com)*

Seyedeh Atefeh Hosseini

Assistant Professor, Department Of Accounting, Firoozkooh Branch, Islamic Azad University, Firoozkooh, Iran(Hosseini_Accounting58@Yahoo.Com)

Abstract:

Today, prolongation of proceedings, especially in the field of economic crimes, is one of the most important challenges in the judicial system of the country. Accordingly, the purpose of this study is to provide a comprehensive model for preventing the prolongation of economic crimes proceedings with the help of forensic accounting techniques using grounded theory. The research method was qualitative and data were extracted using semi-structured interview tool and review of existing literature. The sample consisted of ۱۷ faculty members working in the profession and official experts of the judiciary and they were interviewed in ۱۴۲۲. The results of the study show that the causal conditions affecting the preventing prolongation of proceedings include the complaint of opinion outside the expert's jurisdiction, the reasons for the expert's rejection, accountability of the inquiries of notary departments and municipalities, banks and the delay in the timely presentation of the experts' theory, dissatisfaction of ۱۰ people from the performance of the judiciary, need to save time and financial budget and the underlying conditions related, increase of judges and managers of the branches of the courts.

Intervening conditions include increase of sufficient number of judges, high volume of cases, mechanized practice of the judicial system, and increase of judges salary and teaching software effective monitoring of centers and counseling centers on the performance of experts cumbersome regulations that have strategies such as forensic accounting techniques. This condition will have consequence, increasing more people satisfaction consent of the parties to the lawsuit,. The results of this study can help to solve the problems related to prolongation of proceedings in economic crimes by using forensic accounting techniques and provide scientific and technical resources, while interpreting and stating the truth of economic crimes related phenomena to fair proceedings in judicial circles.

Keywords: Forensic Accounting, Prolongation of proceedings, Economic crime, Grounded Theory.

Copyrights

This license only allowing others to download your works and share them with others as long as they credit you, but they can't change them in any way or use them commercial.

مقاله پژوهشی

دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری- سال هشتم، شماره پانزدهم، بهار و تابستان ۱۴۰۲، صفحه ۱۴۵-۱۷۴

ارائه الگوی جامع جلوگیری از اطاله دادرسی جرائم اقتصادی با کمک فنون حسابداری قضایی با استفاده از نظریه داده بنیاد

غلامرضا نبوی^۱* سید یوسف احمدی سرکانی^۲ احمد یعقوب نژاد^۳
سیده عاطفه حسینی^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۱۰

چکیده

امروزه اطاله دادرسی بهویژه در حوزه جرائم اقتصادی یکی از مهم‌ترین چالش‌ها در نظام قضایی کشور به شمار می‌رود. بر این اساس هدف از این مطالعه ارائه الگوی جامع جلوگیری از اطاله دادرسی جرائم اقتصادی با کمک فنون حسابداری قضایی با استفاده از نظریه داده بنیاد است. روش پژوهش حاضر کیفی بوده و داده‌های مربوط به پژوهش با استفاده از ابزار مصاحبه نیمه ساختاریافته و مرور ادبیات موجود استخراج شده. نمونه پژوهش شامل ۱۲ نفر از اعضای هیئت‌علمی شاغل در حرفه و کارشناسان رسمی دادگستری انتخاب و با آن‌ها در سال ۱۴۰۱ مصاحبه شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که شرایط علی مؤثر بر جلوگیری از اطاله دادرسی شامل شکوئیه از اظهارنظر خارج از صلاحیت کارشناس، جهات رد کارشناس، پاسخگویی استعلامات اداره ثبت، شهرداری‌ها و بانک‌ها تأثیر در ارائه به موقع نظریه کارشناسان، نارضایتی مردم از عملکرد قوه قضائیه و نیاز به صرفه جویی در وقت و شرایط زمینه‌ساز مرتبط با قضا و مدیران شعب دادگاه‌ها می‌باشند. شرایط مداخله گر نیز عبارت‌اند از افزایش قضات به تعداد کافی، حجم بالای پرونده‌های قضایی، مکانیزه عمل نمودن نظام قضایی، مقررات دست و پاگیر، افزایش

^۱ دانشجوی دکتری رشته حسابداری، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی، واحد فیروز کوه، ایران
Gh_nabavi1336@yahoo.com

^۲ دانشیار، گروه حسابداری، واحد فیروز کوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران. (نویسنده مسئول)
ahadiserkani@gmail.com

^۳ دانشیار گروه حسابداری، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ایران
yaghoobacc@gmail.com

^۴ استادیار گروه حسابداری، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران
Hosseini_accounting58@yahoo.com

حقوق قضات، آموزش مهارت‌های نرم‌افزاری و نظارت مؤثر کانون‌ها و مراکز مشاوره بر عملکرد کارشناسان که راهبردهایی همچون فنون حسابداری قضایی دارد. این شرایط پیامد افزایش رضایت بیشتر مردم در پی خواهد داشت. نتایج این پژوهش می‌تواند به رفع مشکلات مربوط به جلوگیری از اطاله دادرسی در جرائم اقتصادی با استفاده از فنون حسابداری قضایی کمک نموده و با ارائه منابعی علمی و فنی، ضمن تفسیر و بیان شفاف حقیقت پدیده‌های مرتبط با جرائم اقتصادی به دادرسی منصفانه و عادلانه در محافل قضایی کمک نماید.

واژگان کلیدی: حسابداری قضایی، اطاله دادرسی، جرم اقتصادی، نظریه داده بنیاد

۱- مقدمه

در شرایط کنونی که عصر فناوری و پیچیدگی‌های اقتصادی است و دستیابی به سطح رفاه بیشتر از طریق افزایش سطح درآمد میسر می‌شود شاهد گسترش فعالیت‌های صنعتی، تجاری، وهم زمان افزایش جرائم اقتصادی در جوامع هستیم، لذا با توجه به اهمیت موضوع و پیچیدگی رفتارهای مالی و غیرمالی و افزایش پرونده‌های مالی در محافل قضایی نیاز به نظریه و مشاوره حسابداران فزونی یافته است. اطالة دادرسی به عنوان یکی از مشکلات اساسی نظام قضایی کشور دارای پیشینه‌ای تاریخی می‌باشد. بطوریکه در مقالات حقوقی وزارت دادگستری در سال ۱۳۳۸ از آن به عنوان معضل مهم عدیله وقت یادشده است. به نظر می‌رسد رفع چنین مشکلاتی در نظام قضایی کشور محتاج انجام پژوهش‌های گستره و بسط و توسعه ساختار قضا به عنوان یک آرمان اجتماعی می‌باشد. پژوهش حاضر با تأکید بر استفاده از فنون حسابداری قضایی^۱ به دنبال ارائه الگوی جامع جهت جلوگیری از اطالة دادرسی^۲ جرائم اقتصادی با کمک فنون حسابداری قضایی (دادگاهی) و با استفاده از نظریه داده بنیاد است. در پژوهش‌های پیشین به جهت وجود دیدگاه‌های متفاوت از عوامل مؤثر بر اطالة دادرسی (نظیر ربز، ۱۴۰۶؛ زان، ۱۴۰۷؛ یعقوبی، ۱۳۸۶؛ روشن و دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۳) از یکسو وجود خلاً مطالعاتی از نقش فنون حسابداری قضایی در کشف، شناسایی و ارزیابی جرائم اقتصادی از سوی دیگر، ایجاب می‌نماید تا الگویی جامع جهت بست مبانی نظری و رفع موانع عملی اطالة دادرسی جرائم اقتصادی با استفاده از فنون حسابداری قضایی، تدوین و ارائه شود؛ بنابراین نتایج این بررسی می‌تواند به رفع مشکلات مربوط به اطالة دادرسی در جرائم اقتصادی با استفاده از فنون حسابداری قضایی کمک نماید. کارشناسان مالی و حسابداری قضایی با داشتن منابع علمی و فنی حقیقت پدیده‌های مرتبط با جرائم اقتصادی را تفسیر و شفافسازی نموده و به دادرسی منصفانه و عادلانه در محافل قضایی کمک می‌نمایند. حسابداران قضایی وظیفه خطیر و سنگینی در تمیز پدیده‌های مرتبط با امور حرفه‌ای عهده‌دار می‌باشند.

نداشتن تخصص کافی در این زمینه‌ها با سهل‌انگاری و بی‌دقیقی در انجام امور کارشناسی منجر به آراء قضایی نادرست در پرونده‌های قضایی شده و باعث تضییع حقوق اشخاص می‌شود. چنین شرایطی اعتبار حرفه حسابداران به خصوص حسابداران قضایی را خدشه‌دار نموده و مقبولیت اجتماعی آنان را کاهش خواهد داد. لذا توجه به ویژگی‌های لازم برای حسابداران قضایی و استفاده از فنون مربوطه بیش از پیش لازم و ضروری است (هادی زاده مقدم و شاهدی، ۱۳۸۷).

^۱ Forensic Accounting

^۲ Prolongation of proceedings

از سویی دیگر با توجه به نتایج شاخص‌های فساد جهانی و گزارش سازمان شفافیت بین‌المللی^۱ وضعیت فساد در کشورهای جهان، ایران در سال ۲۰۲۱ توانسته است امتیاز ۲۵ را کسب کند و در رتبه ۱۵۰ قرار گیرد. رتبه ایران در سال پیش ۱۴۹ بوده و بهاین ترتیب یک پله تنزل داشته است که این امر منجر به ضرورت انجام این تحقیق شده است (سازمان شفافیت بین‌المللی^۲، ۲۰۲۲). فنون حسابداری قضایی به عنوان یک نیروی بازدارنده می‌تواند نقاطی از گردش مالی که دچار آسیب‌دیدگی شده‌اند را به نحوی صحیح و درست شناسایی نموده و از تقلب، فساد مالی و جرم اقتصادی جلوگیری نماید. در ایران کارشناسان رسمی دادگستری در حوزه حسابداری و حسابرسی از نظر ماهیت متناظر حسابداران قضایی در ایران هستند که خدمات پشتیبانی دادرسی را ارائه می‌دهند. درواقع حسابداری قضایی از محدوده وسیعی برخوردار است و خدمات کارشناسان رسمی دادگستری که در ایران ارائه می‌شود، یکی از انواع خدماتی است که در دنیا توسط حسابداران قضایی ارائه می‌شود (وفایی پور، ۱۳۹۹). ازین‌رو به نظر می‌رسد نیاز به فنون حسابداری قضایی با توجه به تقلب‌های صورت گرفته در بخش عمومی و خصوصی در سال‌های اخیر آشکارا نمایان گشته و لازم است الگویی جامع برای جلوگیری از اطلاع دادرسی (جرائم اقتصادی) با استفاده از فنون حسابداری قضایی تدوین شود تا از این طریق بتوان زمان رسیدگی بهجرائم اقتصادی را در دادگاهها کاهش داد، لذا پژوهش حاضر در پی ارائه چنین الگویی است.

نقاط ضعف حسابداری دادگاهی در پژوهش‌های گذشته شامل تفاوت‌هایی در زمینه مقررات حرفه‌ای و استانداردها در کشورهای مختلف وجود داشته است (هگازی و همکاران، ۲۰۱۷؛ لوروز، ۲۰۱۵؛ تار و همکاران، ۲۰۱۶)، محتوای آموزشی و دانش و مهارت متفاوت حسابداران دادگاهی (داویس و همکاران، ۲۰۱۰؛ دیگابریل، ۲۰۰۸)، تفاوت در آیین‌نامه‌های رفتاری و صلاحیت‌های حرفه‌ای جهت ورود به حرفه (هاویسون، ۲۰۱۸؛ کرامبلی و همکاران، ۲۰۰۴) و غیره موجب شده نیاز به الگویی واحد برای حسابداری دادگاهی ضروری به نظر برسد. از طرفی دیگر برخی اشکالات و ایرادات اجرایی مرتبط با حسابداری قضایی را می‌توان به شرح ذیل برشمود:

الف- افزایش بسیار زیاد پرونده‌های ورودی به نظام قضایی در سال‌های اخیر سبب انبساطه شدن پرونده‌های بسیاری در نظام قضایی شده است که باعث شده میانگین زمان رسیدگی و صدور رأی در کشور ما به‌طور زیادی بالاتر از استانداردهای قابل قبول باشد.

^۱ Transparency International Organization

^۲ www.transparency.org

ب- نیاز به ارائه راهکار سریع بهمنظور استفاده از فنون حسابداری قضایی در رسیدگی به اطالة دادرسی بهمنظور کاهش مدت زمان بین وقوع جرائم اقتصادی تا کشف و کشف تا گزارش کارشناس.

به همین منظور مسئله اصلی پژوهش حاضر ضمن توجه به نقش فنون حسابداری قضایی بهمنظور جلوگیری از اطالة دادرسی به دنبال پاسخگویی به این سؤال مهم است که چگونه می‌توان الگوی جامع جهت جلوگیری از اطالة دادرسی جرائم اقتصادی با کمک فنون حسابداری قضایی ارائه نمود؟

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

حسابداری قضایی که ابتدا حسابداری قانونی و بعدها حسابداری دادگاهی و در حال حاضر حسابداری قضایی نامیده می‌شود. شاخه‌ای از حسابداری است که همه توانایی‌های موردنیاز بهمنظور رفع مشکلات قضایی در زمینه تخصصی را در خود نهفته دارد (جعفری و همکاران، ۱۳۹۶). از سوی دیگر با افزایش پرونده‌ها در محاکم و اطالة دادرسی نیاز به حسابداری قضایی بیشتر احساس می‌شود. حسابداران قضایی و کارشناسان رسمی دادگستری می‌توانند ابعاد تخصصی رویداد مورد دعوی را برای قضات شفاف و روش نمایند تا آنان با در اختیار داشتن اطلاعات موردنیاز و به موقع بتوانند مطابق با قوانین و ضوابط حکم صادر نمایند.

فرهنگ لغت و بستر کلمه (forensic) را به صورت زیر تعریف می‌کند: متعلق بودن به و یا مناسب بودن جهت استفاده در یک دادگاه، محکمه یا مناظرات حقوقی و قضایی. واژه قضایی در حسابداری به بررسی ارتباط بین حقایق مالی با مشکلات حقوقی و قضایی و کاربرد آن در رفع مشکلات حقوقی و قضایی می‌پردازد (دیانتی دیلمی و همکاران، ۱۳۹۷). حسابداری قضایی به عنوان شاخه بین‌رشته‌ای از حسابداری و حقوق است و هدف آن افزایش سطح نظارت‌ها بر عملکردهای مالی شرکت‌ها در جهت توسعه حمایت از منافع سهامداران است. (شریفی و همکاران، ۱۴۰۰). در حقیقت حسابداری قضایی را می‌توان شاخه‌ای از حرفة حسابداری دانست که با ادغام حسابداری، حسابرسی و جرم؛ می‌تواند زمینه مبارزه با تقلب، پول‌شویی، رشوه، اختلاس، کلاهبرداری، فرار مالیاتی، فاچاق ارز و کالا، خیانت در امانت، رانت، احتکار، سوءاستفاده از قدرت و موقعیت و مقام، اخلال در صادرات و واردات، تحصیل مال نامشروع و... را فراهم می‌نماید. همان‌طور که ایجاد اطمینان از در برگرفتن تمام مزایای اطلاعاتی جزء وظایف سیستم اطلاعات حسابداری است، این سیستم باید به شیوه‌ای عمل نماید تا مانع وقوع جرم مالی شده و یا آن را مشهود نماید (کامپین، ۲۰۰۸). برخی، جرائم مالی را جزئی از جرائم اقتصادی می‌دانند، ولی مفهوم جرائم اقتصادی با جرائم مالی از نظر طبیعت یا ماهیت و هدف

متفاوت است. در جرائم مالی، مصلحت خزانه دولت موردعده و تجاوز قرار می‌گیرد و از طرفی ارزش موردهمایت، اساساً سرمایه و دارایی اشخاص حقوق خصوصی و عمومی است؛ مانند اختلاس و تدلیس در معاملات دولتی (میرسعیدی، زمانی، ۱۳۹۲)، ولی در جرائم اقتصادی، هدف اولیه و اساسی، حفظ و حمایت از سیستم اقتصادی، یعنی: ساختارهای مرتبط با تولید، توزیع و مصرف مال و ثروت است؛ مانند پول‌شویی و اخلال در نظام پولی یا ارزی کشور. جرم اقتصادی، دارای مفهومی گسترده‌تر از جرائم کسبوکار است (حسین الحسینی و همکاران، ۱۴۰۱). جرم اقتصادی^۱، نیز جرمی است که برای به دست آوردن منافع مادی و اقتصادی صورت می‌گیرد. به عبارت دیگر جرم اقتصادی، جرمی است که توسط فعلان اقتصادی در طی فعالیت اقتصادی برای به دست آوردن منابع مالی و امتیازهای غیرقانونی، اقتصادی صورت می‌گیرد.

حسابداری قضایی که آن را بانام حسابداری دادگاهی نیز می‌شناسیم، با به کارگیری مهارت‌های مالی و همراه با یک ذهنیت تحقیقی در چارچوب قوانین و مقررات به بررسی اسناد و مدارک مالی و حسابداری می‌پردازد تا از ایجاد تخلف‌های احتمالی جلوگیری کند و در صورت وقوع جرم ایجاد تخلف‌های مالی و حقوقی آن‌ها را شناسایی کند. در نظام حقوقی ایران کارشناسان رسمی دادگستری با تخصص حسابداری در زمرة نزدیک‌ترین اشخاص به حسابداران قضایی قرار می‌گیرند البته حوزه عمل این حسابران بسیار محدودتر از مسائلی است که بحث می‌شود (جعفری و همکاران، ۱۳۹۶).

با توجه به مطالب فوق نیروی بازدارنده نیاز است تا نقاط دچار آسیب در گردش مالی و اقتصادی کشورها را به نحوی صحیح و درست شناسایی نماید و به لطف دانش خود از اشکال گوناگون تقلب، فساد مالی و جرم اقتصادی جلوگیری نماید که این نیروی بازدارنده می‌تواند فنون حسابداری قضایی باشد. به همین دلیل نیاز به آموزش فنون حسابداری قضایی با توجه به نمونه تقلب‌های صورت گرفته در بخش عمومی و خصوصی در سال‌های اخیر آشکارا نمایان است. انواع فنون حسابداری قضایی برای هریک از جرائم اقتصادی جهت جلوگیری از اطاله دادرسی در جدول شماره ۱ عنوان شده است.

^۱ Economic crime

جدول ۱: فنون حسابداری قضایی مورداستفاده جهت جلوگیری از اطاله دادرسی جرائم اقتصادی مستخرج از مقالات بررسی شده

منبع	فنون حسابداری قضایی بهمنظور شناسایی و تحلیل جرائم اقتصادی	جرائم اقتصادی
حالقی و سیفی (۱۳۹۴); ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)	استفاده از صورت حساب‌های خرید و هزینه کردن بیش از یکبار - ثبت فروش در حساب بستانکاران و غیره - انعقاد قرارداد و برگ خریدهای صوری و غیرواقعی - ثبت تعسیر ارز غیرواقعی و محقق نشده - ایجاد خریداران ساختگی و کد شماره اقتصادی جعلی - ثبت مطالبات سوخت شده واهی و غیرواقعی	فرار مالیاتی
روشن و همکاران (۱۳۹۰)؛ رهبر (۱۳۸۲)	صورت حساب‌های ساختگی - خرید و فروش کالا و سندسازی مالی - سرمایه‌گذاری در خرید سهام با استفاده از رانت و عدم تقارن اطلاعاتی - دست‌کاری اوراق بهادار - استفاده از دستورالعمل مبارزه با پول‌شویی سازمان حسابرسی	پول‌شویی
ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)؛ سراج (۱۴۰۰)؛ میر سعیدی و زمانی (۱۳۹۲)	برداشت از حساب شخصی افراد در بانکها و سازمان‌های دولتی توسط مأمور دولت و کارمندان دولت و شهرداری مال متعلق به حساب دولتی به نفع خود یا دیگری تصاحب کند	اختلاس
ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)؛ سراج (۱۴۰۰)؛ میر سعیدی و زمانی (۱۳۹۲)	بیانیه ۹۹ استانداردهای حسابداری - تجزیه و تحلیل ریسک را اعمال و ثبت دفتر روزنامه - بررسی فروش‌ها و حساب به حساب کردن	کلاهبرداری
ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)؛ سید احمدی سجادی و باقریان (۱۳۹۴)	قانون بنفورد در خصوص شرکت‌های متنقل و غیر متنقل	تقلب
ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)؛ سراج (۱۴۰۰)	اعمال کنترل‌های داخلی موسسه و سازمان - عدم انجام کاری قانونی در مقابل دریافت وجه	رشوه و ارتشاء
اسماعیل‌زاده و پور ابراهیم (۱۳۹۷)؛ ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)	وجود قرارداد طبق بند ۵۰-۴۰ آیین اخلاق حرفه‌ای - پرداخت کمیسیون برای گرفتن کار و دریافت کمیسیون برای ارجاع کار به دیگری از بابت خدمات حرفه‌ای که ممنوع است - رسیدگی به حساب ویزیتورها	معاملات خارجی
باز هوابی و همکاران (۱۳۹۹)؛ ابراهیمی و صادق نژاد نایینی	عدم ثبت اطلاعات و شناسه کالا و ثبت نکردن کالای وارداتی - نداشتن حواله الکترونیکی خروج کالا از انبار گمرک - چک کردن قبض انبار استعلام شده از سامانه گمرک - عدم واریز کارمزد صدور قبض و حواله و محل واریز جریمه‌های موضوع به خزانه‌داری کشور	قاجاق کالا و ارز

اعتبار	در محل سامانه مذکور که هزینه نشده است—بارنامه حمل _ گواهی مبدأ بار—گواهی بازرگی—برگ خرید بدون ثبت سفارش و گشایش	در محل سامانه مذکور که هزینه نشده است—بارنامه حمل _ گواهی مبدأ بار—گواهی بازرگی—برگ خرید بدون ثبت سفارش و گشایش
اعلام ارزش کالا کمتر از ارزش گمرکی مقرر در اظهارنامه — عدم اعلام نام کشور و مبدأ کالا برخلاف واقع — تخلفات گمرکی توأم با استناد خلاف واقع — تخلفات گمرکی که به طور سریع برای آن جریمه تعیین نشده است—وسایط نقلیه در مورد تعیین شده از کشور خارج نشود — عدم اظهار کالای مجاز، تحت عنوان نام و مشخصات کالای مجاز دیگر با حقوق گمرکی و کمتر	اعلام ارزش کالا کمتر از ارزش گمرکی مقرر در اظهارنامه — عدم اعلام نام کشور و مبدأ کالا برخلاف واقع — تخلفات گمرکی توأم با استناد خلاف واقع — تخلفات گمرکی که به طور سریع برای آن جریمه تعیین نشده است—وسایط نقلیه در مورد تعیین شده از کشور خارج نشود — عدم اظهار کالای مجاز، تحت عنوان نام و مشخصات کالای مجاز دیگر با حقوق گمرکی و کمتر	جرائم گمرکی
اخلاق در نظام اقتصادی	بررسی و رسیدگی انجام منافع حاصل از اهداف شخصی در به دست آوردن وجه با استفاده از ارز جعلی و غیره	بررسی مسلم و آقا بابایی (۱۴۰۰)
تصرف غیرقانونی در اموال عمومی یا دولتی	کنترل های داخلی و نظارتی—بررسی اموال و وجوده دولتی و غیره زکوی و همکاران (۱۴۰۱) مورد معین	کنترل های داخلی و نظارتی—بررسی اموال و وجوده دولتی و غیره زکوی و همکاران (۱۴۰۱) مورد معین
تبانی در معاملات دولتی	دخالت در انجام مناقصه یا مزايدة	منتی نژاد (۱۳۸۶)
مدالله وزرا و نمایندگان مجلس و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری	استفاده از خریدفروش های برخلاف قانون محاسبات عمومی و الایمنی منش و بزرگی دهچ شرکت در مزايدة و مناقصه توسط کارکنان دولت (۱۴۰۱).	استفاده از خریدفروش های برخلاف قانون محاسبات عمومی و الایمنی منش و بزرگی دهچ شرکت در مزايدة و مناقصه توسط کارکنان دولت (۱۴۰۱).
تعديات مأموران دولتی نسبت به دولت	استفاده وجود نقدی و یا حواله ها و یا سهام سازمان های دولتی	ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)
اعمال نفوذ برخلاف حق	وجود قرارداد کار—تصویر چک ها—قرارداد وکالت—بررسی اخذ وجود به اسم خود و یا یکی از مأمورین	کوشما (۱۳۹۱)
تحصیل مال نامشروع	به دست آوردن مال از طریق غیرقانونی و نامشروع	شاکری و البوعلی (۱۳۹۶)
جرائم بورسی	استفاده از معاملات متکی بر اطلاعات نهایی و افشاء اطلاعات نهایی—استفاده از روش توصیفی تحلیلی—رویه های نظارتی—استفاده از عدم تقارن اطلاعاتی—دست کاری در بازار اوراق بهادار	ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)؛
جرائم مربوط به گران فروشی و کم فروشی	لیست قیمت تعیین شده توسط کارشناسان سازمان حمایت از مصرف کنندگان و ارائه کنندگان—عرضه یا فروش کالا یا ارائه خدمات کمتر از میزان یا معیار مقرر شده	جوانمردی و بهره همند سراج (۱۴۰۰)؛

سراج (۱۴۰۰)	پرداختهای اقساط مساوی از مبلغ دریافتی – وجوده قرارداد با مبلغ نرخ مشخص از تاریخ معین با اخذ مبلغ مازاد	اخذ ربا
میر سعیدی و زمانی (۱۳۹۲)	دخالت در انجام مناقصه یا مزايدة	خیانتدرامانت
میر سعیدی و زمانی (۱۳۹۲)، ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)	کارشناسی مجدد ارزیابی سهام و برنده	تبانی در واگذاری‌ها خصوصی‌سازی
ابراهیمی و صادق نژاد نایینی (۱۳۹۲)	برگ خرید معتبر خرید کالا-داشتن بارنامه خرید - رسیدگی به کارتکس کالا در خصوص مقدار و ریال تاریخ خرید و فروش کالا و موجودی انبار با انبارگردانی - مطابقت انبارگردانی و موجودی کارتکس کالا	احتکار

پیشینه پژوهش‌های خارجی

ایا و اوطالر (۲۰۱۳)، در پژوهشی که با عنوان حسابداری قضایی ابزاری برای مبارزه با جرائم مالی در نیجریه انجام داده‌اند به این نتیجه رسیدند که جرائم مالی و کلاهبرداری تأثیر منفی جدی بر سرمایه انسانی و توسعه زیرساخت‌ها در اقتصادهای در حال توسعه دارد.

ربتز (۲۰۱۶)، در پژوهشی با عنوان پیامدهای آینده اطالة دادرسی در کشور سوئیس به این نتیجه رسیده است که تفکر بدون چارچوب و نداشتن توانایی و تمایلات انگیزشی مرتبط منجر به اطالة دادرسی است.

هگزای و همکاران (۲۰۱۷)، در پژوهشی به طراحی نقشه‌ای جامع برای حسابداری قضایی در کشور انگلیس پرداختند. پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که حسابداری قانونی در انگلستان یک حوزه فعالیت چند رشته‌ای است که بر حسابداری متمرکز شده است. همچنین چشم‌انداز بسیار کمی برای تبدیل شدن به یک حرفه شناخته شده در آینده را دانست هر چند این موضوع از دیدگاه آن‌ها غیرمحتمل نمی‌باشد.

اوکانسی (۲۰۱۷)، در پژوهشی با عنوان حسابداری قضایی و مبارزه با جرائم اقتصادی و مالی، به بررسی کاربرد فن حسابداری قانونی در مبارزه جرائم اقتصادی در کشور غنا پرداخت. نتایج نشان داد استفاده از فن‌های حسابداری قضایی تأثیر زیادی در مبارزه با جرائم اقتصادی و مالی داشته است.

ژان (۲۰۱۷)، در پژوهشی تحت عنوان چه تحقیقاتی منجر به اطالة دادرسی در کشور چین می‌شود؟ به این نتیجه رسیده است که مدیریت زمان، عوامل انگیزشی و شناختی و شرایط محیطی همچنین استرس در اطالة دادرسی تأثیرگذار است.

الوبی و المومانی (۲۰۲۱)، در پژوهشی با عنوان نقش تعديل‌کننده حسابداری قضایی بر ارتباط حاکمیت شرکت و کیفیت اطلاعات، به این نتیجه رسیدند که حسابداری قضایی می‌تواند تأثیر مثبت حاکمیت شرکتی بر کیفیت اطلاعات افشاشه از سوی شرکت‌ها بخش عمومی را تشدید کند.

الشرافت و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی به بررسی نقاط قوت و ضعف حسابداری قضایی و پیامدی آن بر توسعه اقتصادی و اجتماعی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که فقدان وضع مقررات و تغییر یا اصطلاح قوانین؛ عدم نظرارت بهمنظور ورود حسابداران به این حرفه و یا ارزیابی توانمندی‌های آنان؛ عدم معیارهای مشخص در آموزش حسابداری قضایی و عدم شناخت زمینه‌های اجتماعی تحریف یا تقلب به‌واسطه نقصی کارکردهای نظارتی همگی جزو عوامل مؤثر بر ضعف این حرفه در حسابداری است.

استیل و همکاران (۲۰۲۲)، در پژوهشی تحت عنوان نقش اطاله دادرسی در عملکرد کاری در کشور کانادا و امریکا، نشان دادند که عدم وجود شرح وظایف و ناکارآمدی و تخصص برای داوران منجر به اطاله دادرسی شده است.

ریازودین و افتخار بیگ (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان حسابداری قضایی: استراتژی برای شناسایی و خاتمه کلاهبرداری های مالی در هند، اثبات نمودند که استفاده از حسابداری قضایی در هند یک رویکرد مؤثر برای جلوگیری و کشف تقلب مالی بوده است. همچنین با ترکیب روش‌های سنتی حسابداری با فن‌های قانونی، حسابداران قانونی می‌توانند بی‌نظمی‌های مالی را شناسایی کرده و شواهد ملموسی از فعلیت‌های متقلبانه ارائه نمایند.

جان کویک و همکاران (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان نقش حسابداری قضایی در دادرسی کیفری ثابت کردند که فقدان تجزیه و تحلیل کیفی گزارش‌های حسابداری قضایی و سوابق مالی، به دلیل نبود کارشناسان حسابداری قضایی و چارچوب اجرایی مناسب است که این امر یک مشکل جدی در مبارزه با جرائم مالی است. در حقیقت حسابداری قضایی می‌تواند به عنوان یک ابزار بالقوه برای مبارزه با جرائم مالی و شناسایی و ردیابی موارد جرائم مالی عمل نماید.

بگوم ندفا (۲۰۲۳)، در پژوهش خود به بررسی نقش حسابداری قضایی در پیشگیری از تقلب‌های مالی پرداخت و به این نتیجه رسید که حسابداری قضایی نقش مهمی در جلوگیری از تقلب مالی دارد. بدین منظور به سازمان‌ها توصیه نمود که سرمایه‌گذاری در فن‌های حسابداری قضایی و آموزش را برای افزایش توانایی خود در کشف و جلوگیری از تقلب مالی در اولویت قرار دهند. علاوه بر این، سازمان‌ها باید استفاده از تخصص حسابداری قضایی را برای بهبود اعتماد ذینفعان در نظر بگیرند.

پیشینه پژوهش داخلی

روشن و دهقانی فیروزآبادی (۱۳۹۳)، در پژوهشی با عنوان مسئولیت مدنی دولت در اطالة دادرسی اثبات کردند که یکی از علل اطالة دادرسی بی تدبیری دولت در اداره امور قضایی و اشتباه و خطاهای قضایی در فرآیند دادرسی است. با توجه به تغییر مبانی مسئولیت دولت و جایگزین شدن اصل مسئولیت دولت به جای اصل مصونیت می توان دولت را مسئول بسیاری از ضررها ناشی از اطالة دادرسی دانست.

دهقان و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی نقش حسابدار قضایی در دادرسی جرم پولشویی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که وجود حسابداری قضایی در دادرسی جرم پولشویی در مقطع دکتری مؤثرتر از حسابداری قضایی در مقطع ارشد است. همچنین حسابداری قضایی در دادرسی جرم پولشویی با سوابع خدمتی بالا مؤثرتر از حسابداری قضایی با سوابع کم است. درنهایت بیان گردید حسابداران قضایی در دادرسی جرم پولشویی با جنسیت مرد مؤثرتر از حسابداران قضایی با جنسیت زن هستند.

سلطانی فر و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان آئین دادرسی جرائم اقتصادی، به این نتیجه رسیدند که گرایش عنوانی قانون‌گذار به طرح جرائم اقتصادی، در یک قانون ماهوی و برای اعمال قواعد عام جرائم و مجازات است. همین چالش سبب شده که جرائم اقتصادی هویت قضایی و شکلی پیدا کند یعنی اصالت و هویت ماهوی نداشته و بیشتر عنوان صوری و شکلی داشته باشد. باآنکه در مقررات کیفری، جرائم اقتصادی دارای آیین‌های گوناگون و متفاوتی هستند ولی واقعیت این است که سامانه قضایی در این زمینه، بر پایه رویه خودساختهای عمل می‌کند که پیش از تصویب قانون از طریق بخشنامه‌های رئیس قوه قضائیه ترسیم شده بود؛ درحالی که رویارویی قضایی با جرائم اقتصادی تنها منوط به معرفی ماهوی آنان است.

دیانتی دیلمی و همکاران (۱۳۹۷)، به تدوین برنامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری قضایی و ضد تقلب پرداختند. در پژوهشی به ارائه یک برنامه درسی آموزشی در زمینه مباحث ضد تقلب و حسابداری دادگاهی (قضایی) پرداختند تا مبنایی را برای تدریس مباحث مذکور در محیط‌های آموزشی فراهم آورند. هدف از پژوهش ایشان که منتج به ارائه ۳۲ واحد درسی گردید، نیاز راهنمایی این رشته در کشور و اهمیت حسابداری قضایی در ایران و جهان عنوان شده است.

توسلی و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان رفع اطالة دادرسی و توسعه قضایی، به این نتیجه رسیدند که اطالة دادرسی یکی از قدیمی‌ترین مشکلات و معضلات دستگاه قضایی کشور است که ایجاد مراکز مشاوره، راهنمایی شوراهای حل اختلاف، سیاست‌گذاری‌های کلان و بلندمدت، سازمان‌دهی‌های کوتاه‌مدت و همچنین طرح جامع رفع اطالة دادرسی، برای کاهش آن از اهمیت بالایی برخوردار است.

رفیعی طباطبایی و دارابی (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر رفع اطاله دادرسی و توسعه قضایی به رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر رفع اطاله دادرسی در شهرستان کرمانشاه پرداختند. نتایج حاکی از آن است که به ترتیب توسعه کیفی نیروی انسانی، اصلاح فرآیندهای رسیدگی، اصلاح مقررات و قوانین، اصلاح و ایجاد نهادهای تکمیلی و توسعه کمی نیروی انسانی می‌توانند مانعی بر اطاله دادرسی باشند.

قائی و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی به تبیین فنون حسابداری و حسابرسی دادگاهی و به کارگیری آن در تشخیص ورشکستگی پرداختند. این پژوهش ضمن معرفی ابعاد مختلف حسابداری قضایی و مهارت‌های لازم برای حسابداران دادگاهی به تبیین کاربرد آن در دعاوی حقوقی مرتبط با ورشکستگی پرداختند و فنونی را برای تشخیص انواع ورشکستگی و کشف تقلب در ورشکستگی ارائه دادند.

مطابق با پژوهش‌های انجام‌شده فوق، مشخص می‌گردد تفاوت‌های در خصوص موضوع حسابداری قضایی وجود داشته است که از جمله می‌توان به تفاوت‌هایی در زمینه مقررات حرفه‌ای و استانداردها در کشورهای مختلف، دانش و محتواهای آموزش متفاوت حسابداران قضایی وجود متغیرهای مختلف مؤثر بر حسابداری قضایی اشاره نموده. از طرفی دیگر رویکردهای مختلفی همچون توسعه کمی و کیفی نیروی انسانی؛ قوانین و مقررات و ... در خصوص رفع اطاله دادرسی وجود دارد. بر این اساس یک خلاً بزرگ نسبت به فنون حسابداری قضایی به عنوان عاملی مهم در رفع اطاله دادرسی به چشم می‌خورد که این امر نشان‌دهنده نیاز به ارائه الگویی جامع و واحد به منظور رفع اطاله دادرسی جرائم اقتصادی، با کمک فنون حسابداری قضایی است.

۳- سوال‌های پژوهش

همان‌طور که پیش‌تر بیان گردید با توجه به اینکه در پژوهش‌های گذشته به فنون حسابداری قضایی به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر جلوگیری اطاله دادرسی اشاره نگردیده و مطالعه‌ای جامع نیز به منظور جلوگیری از اطاله دادرسی جرائم اقتصادی با کمک این فنون ارائه نشده است، سوال‌هایی به منظور پرداختن به این ضعف در ۵ بعد شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها به شرح ذیل مطرح شده است:

- ۱- شرایط علی مؤثر بر جلوگیری از اطاله دادرسی در ایران کدام اند؟
- ۲- شرایط زمینه‌ای مؤثر بر جلوگیری از اطاله دادرسی در ایران چیست؟
- ۳- شرایط مداخله‌گر مؤثر بر جلوگیری از اطاله دادرسی در ایران کدام اند؟

۴- فنون حسابداری قضایی قابل استفاده به عنوان راهبرد برای جلوگیری از اطالة دادرسی کدام اند؟

۵- پیامدهای ناشی از جلوگیری از اطالة دادرسی در ایران کدام اند؟

۴- روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، اکتشافی و از لحاظ رویکرد از نوع کیفی و بر اساس روش مطابق با نظریه داده بنیاد است. نمونه آماری این پژوهش به روش هدفمند گلوله برفی از بین اعضای هیئت‌علمی شاغل در حرفه و کارشناسان رسمی دادگستری رشتۀ حسابداری و حسابرسی که حداقل ۱۰ سال سابقه فعالیت در حرفه را داشته باشند انتخاب شده است. روش نمونه‌گیری این پژوهش، با اتکا به پژوهش‌های بخشانی و همکاران (۱۴۰۱) و روز بخش و همکاران (۱۴۰۱) نمونه‌گیری مبتنی بر هدف به شیوه گلوله برفی می‌باشد. بدین ترتیب پس از انجام ۱۲ مصاحبه از خبرگان، داده‌های گردآوری شده به اشباع رسیده (مطابق با جدول شماره ۷ ارائه شده در ضمایم) و نیازی به انجام مصاحبه‌های جدید وجود نداشته است. سؤالات پژوهش به گونه‌ای طراحی گردید که نظر هریک از مصاحبه‌شوندگان نسبت به ۵ شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها برای هریک از ۲۲ جرم اقتصادی احصاء شده از پژوهش‌های پیشین اخذ شود. بدین ترتیب هر نفر از شرکت‌کنندگان در مصاحبه به ۱۱۰ پرسش پاسخ داده‌اند.

۵- یافته‌های پژوهش

در این پژوهش به منظور جمع‌آوری اطلاعات ابتدا با روش نمونه‌گیری هدفمند، مصاحبه‌ای نیمه ساختاریافته با ۲ نفر از خبرگان دانشگاهی در حوزه حسابداری (مصاحبه اکتشافی^۱) صورت گرفت و سپس با همکاری آن‌ها و با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله برفی پس از انجام ۱۰ مصاحبه دیگر (مصاحبه‌های اصلی^۲) داده‌های گردآوری شده به اشباع رسیده و نیازی به انجام مصاحبه‌های جدید وجود نداشت. تحلیل داده‌ها در نظریه‌پردازی زمینه بنیاد طی سه مرحله کدگذاری انجام می‌شود. اولین گام یافتن مقوله‌های مفهومی در داده‌ها در سطح اولیه‌ای از انتزاع است. دومین گام یافتن ارتباطات بین این مقوله‌های است و سومین گام مفهوم‌سازی و گزارش این ارتباطات در سطح بالاتری از انتزاع است. به عبارت دیگر در کل سه نوع کد وجود دارد ۱- کدهای اساسی که از طریق کدگذاری باز ایجاد می‌شوند و مقوله‌های مفهومی اولیه موجود در داده‌ها هستند،

^۱ Exploratory Interview (EI)

^۲ Main Interview (MI)

۲- کدهای نظری^۱ که از طریق کدگذاری محوری^۲ ایجاد می‌شوند و مقوله‌های مفهومی اولیه را به هم مرتبط می‌کنند.

۳- کدهای هسته‌ای^۳ که از طریق کدگذاری انتخابی^۴ ایجاد می‌شود. کدهای هسته‌ای مفهومسازی بالاتری از کدگذاری نظری هستند و نظریه زمینه‌ای در اطراف آن‌ها ساخته می‌شود.

بنابراین در این پژوهش، مصاحبه از نوع نیمه ساختاریافته بوده و با رویکردی اکتشافی هدایت خواهد شد. مصاحبه از نوع نیمه ساختاریافته در پژوهش‌های کیفی به‌گونه‌ای می‌باشد که سؤال‌هایی طراحی و مصاحبه‌شونده هرگونه که دوست دارد، پاسخ می‌دهد و محقق آن‌ها را دسته‌بندی و تحلیل و تفسیر می‌کند. مصاحبه یکی از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات است تحلیل داده‌ها مطابق روش نظریه‌پردازی زمینه داده بنیاد، طی سه مرحله کدگذاری انجام خواهد شد. اولین گام یافتن مقوله مفهومی در داده‌ها در سطح اولیه از انتزاع خواهد بود، دومین گام یافتن ارتباطات بین این مقوله‌های و سومین گام مفهومسازی و گزارش این ارتباطات در سطح بالاتری از انتزاع است که از طریق کدگذاری باز، محوری و انتخابی صورت می‌پذیرد، درنهایت پس از اخذ نظرات خبرگان، به عوامل تأثیرگذار در نحوه گزارشگری جرم اقتصادی با استفاده از فنون حسابداری پرداخته شده و در پایان الگویی جامع ارائه می‌گردد. در این پژوهش به دنبال داده‌های بزرگ و کلان هستیم که بتوانیم در آن قوانین حقوقی، قوانین مدنی و قوانین جزایی اطلاعات مربوط به جرم اقتصادی را جستجو و آنچه این قوانین در ایران به عنوان جرم اقتصادی است استخراج و تعریف و رویه‌های آن که در داخل کشور در حال حاضر استفاده می‌شود را در کنار آنچه در سطح بین‌الملل از حسابداری دادگاهی کاربرد دارد را با مراجعه به منابع معتبر و کلیه رویه‌های حسابداری دادگاهی را هم استخراج کرده و روش‌های نوین حسابداری دادگاهی که تابه‌حال در کشور بکار گرفته نشده پیشنهاد داده می‌شود. بدین‌صورت یک داده‌های بزرگ فراهم‌شده که بر اساس آن یک الگو تبیین می‌شود که از دیدگاه تخصصی قابل استفاده شود. از طرفی با توجه به اینکه روش مذکور جهت ارائه نظریه بوده و برای آزمون فرضیه‌ها کاربردی نداشته و دارای رویکردی استقرائی و اکتشافی هست. لذا پژوهش حاضر فاقد فرضیه می‌باشد. مشخصات کلی مصاحبه‌شوندگان در جدول شماره ۲ آورده شده است.

^۱- Theoretical codes

^۲- Axial coding

^۳- Core codes

^۴- Selective coding

جدول ۲- مشخصات مصاحبه‌شوندگان

مرتبه علمی	تحصیلات	سابقه علمی	سابقه حرفه‌ای	عنوان شغلی	کد	مصاحبه‌شونده
استاد یار	دکترای حسابداری	۳۰	۳۰	هیئت‌علمی دانشگاه رجاء	EI ۰۱	اول
استاد یار	دکترای حسابداری	۱۵	۲۸	هیئت‌علمی دانشگاه آزاد قائم‌شهر	EI ۰۲	دوم
مربی	دانشجوی دکترا حسابداری	۱۲	۱۰	هیئت‌علمی دانشگاه سمنان	MI ۰۳	سوم
-	دانشجوی دکترا حسابداری	-	۱۰	مدیر فنی موسسه حسابرسی	MI ۰۴	چهارم
-	دکترای حسابداری	-	۳۰	کارشناس رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی	MI ۰۵	پنجم
-	دکترای حسابداری	-	۲۰	کارشناس رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی	MI ۰۶	ششم
-	دانشجوی دکترا حسابداری	-	۲۰	کارشناس ارشد مالیاتی	MI ۰۷	هفتم
-	دکترای حسابداری	-	۲۹	معاون مالی واداری هولدينگ	MI ۰۸	هشتم
-	کارشناس ارشد حسابداری	-	۳۰	کارشناس رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی	MI ۰۹	نهم
-	کارشناس ارشد حسابداری	-	۲۰	کارشناس رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی	MI ۱۰	دهم
-	کارشناس ارشد حسابداری	-	۳۰	کارشناس رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی	MI ۱۱	یاردهم
-	کارشناس ارشد حسابداری	-	۲۰	کارشناس رسمی دادگستری رشته حسابداری و حسابرسی	MI ۱۲	دوازدهم

برای تحلیل داده‌ها (مصاحبه‌ها) و استخراج مدل نهایی پژوهش درروش داده بنیاد سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی استفاده شده است. کدگذاری باز فرآیندی تحلیلی است که با آن مفاهیم شناسایی و ویژگی‌ها و ابعاد آن‌ها در داده‌ها کشف می‌شوند. پس از شناسایی مفاهیم، رابطه‌های بین آن‌ها و محور مشترک ارتباط‌دهنده مفاهیم با یکدیگر که به آن‌ها مقوله یا طبقه اطلاق گفته می‌شود، احصاء گردید. کدگذاری محوری فرآیند مرتبط کردن مقوله‌ها به مقوله‌های فرعی و کدگذاری گزینشی شامل یکپارچه کردن و پالایش نظریه می‌شود (استراوس و کربین، ۱۳۹۴) در مرحله کدگذاری، باز جملات اصلی از متن مصاحبه‌ها استخراج و

کدگذاری گردید. در مرحله کدگذاری مقوله‌های اولیه مشابه ادغام شدند. مقوله‌های مربوط به هم حول یک محور مشترک قرار گرفت و عنوان مناسب برای آن‌ها انتخاب شد؛ بنابراین هدف مرحله کدگذاری گزینشی انتخاب مقوله محوری و مرتبط ساختن سایر مقوله‌ها با آن محور است (روز بخش و همکاران، ۱۴۰۱).

در مرحله دوم پژوهش برای افزایش اعتبار و جامعیت الگوی به دست آمده از مرحله اول پژوهش از رویکرد تجزیه و تحلیل اسناد و مدارک استفاده شده است؛ که بر اساس مفاهیم و مقوله‌های شناسایی شده در مرحله اول و به روش مشابه کدگذاری بررسی و طبقه‌بندی شد.

جدول ۳- مقوله‌های اصلی و مفاهیم مدل مربوط به نقش فنون حسابداری قضایی در جلوگیری از اطاله دادرسی

مقوله‌ها	مقوله‌های
مقوله اصلی	مقوله‌های
تجزیه کارشناس به جهات رد، پاسخگویی استعلامهای اداره ثبت، شهرداری‌ها و بانک‌ها و ارائه بهموقع گزارش کارشناس، شکوهایه از اظهارنظر خارج از صلاحیت کارشناس، نارضایتی مردم از عملکرد قوه قضائیه نیاز بهصرفه جویی در وقت و بودجه مالی	توجه کارشناس به جهات رد، پاسخگویی استعلامهای اداره ثبت، شهرداری‌ها و بانک‌ها و ارائه بهموقع گزارش کارشناس، شکوهایه از اظهارنظر خارج از صلاحیت کارشناس، نارضایتی مردم از عملکرد قوه قضائیه
مقوله زمینه‌ای	مقوله مداخله‌گر
افزایش قضایی، حجم بالای تعداد پرونده قضایی، مکانیزه کردن سیستم قوه قضاء، مقررات دستوپا گیر و همچنین افزایش حقوق قضات، آموزش مهارت‌های نرم‌افزاری و نظارت بر رفتار کارشناسان رسمی کانون و مرکز مشاوره	افزایش قضایی، حجم بالای تعداد پرونده قضایی، مکانیزه کردن سیستم قوه قضاء، مقررات دستوپا گیر و همچنین افزایش حقوق قضات، آموزش مهارت‌های نرم‌افزاری و نظارت بر رفتار کارشناسان رسمی کانون و مرکز مشاوره
راهبردها	کشف شماره کد اقتصادی جعلی (جرائم فرار مالیاتی)، زیبایی مجدد سهام (جرائم تبانی در واگذاری کارخانجات)، تشخیص اجاره کارت ملی و حساب بانکی (جرائم خیانت در امانت)، بررسی رعایت دستورالعمل مبارزه با پول‌شویی (جرائم پول شویی، شناسایی اسناد حمل خلاف واقع (جرائم قاچاق کالا)، کشف برداشت از حساب شخصی افراد در بانک‌ها و سازمان‌های دولتی توسط مأمور دولت (جرائم اختلاس)، رسیدگی بهحساب ویزیتورها (جرائم پورسانت)، رسیدگی اسناد حمل خلاف واقع (جرائم قاچاق کالا)، کشف اخذ مبلغ مزاد پرداختی (جرائم ربا)، کشف انجام کار غیر قانونی در مقابل دریافت وجه (جرائم رشوه)
پیامد	افزایش رضایت بیشتر مردم

صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان در خصوص سؤال اول پژوهش (علل مؤثر بر اطاله دادرسی): مصاحبه‌شوندگان اول، دوم، پنجم، هشتم و دهم جلوگیری از اطاله دادرسی در دادگاهها را کارشناسان بی‌تجربه در امور تخصصی که تجربه و صلاحیت کمی دارند عنوان نموده‌اند. باید از کارشناسان باصلاحیت استفاده شود و همچنین عدم توجه دادگاه به اظهارنظر خارج از صلاحیت کارشناس که منجر به شکوئیه از اظهارنظر خارج صلاحیت کارشناس شده و نیاز به صرفه جویی در وقت بودجه مالی می‌شود؛ و از طرفی بعضًا کارشناسان به وظایف صحیح در خصوص جهات رد آشنای ندارند و دیگر اینکه نسبت فامیلی با یکی از طرفین دعوا داشته و در بعضی از پرونده‌ها قبلًا اظهارنظر کرده و یا اینکه خادم و مخدوم بوده‌اند که پژوهشگر این موارد را در کدگذاری محوری توجه کارشناس به جهات رد از جلوگیری اطاله دادرسی کدگذاری نموده است. مصاحبه‌شوندگان سوم، هفتم و دهم معتقدند بعضی از اداراتی همچون اداره ثبت باید پاسخ استعلام‌های مراجع قضایی را بدهنند. تا از اطاله دادرسی جلوگیری شود.

مصاحبه‌شوندگان اول، دوم، چهارم و هشتم بر این باورند وقتی دادگاهها در خصوص اختلاف حساب با شهرداری‌ها استعلام به عمل می‌آورند پاسخگو باشند و این موضوع منجر به جلوگیری از اطاله دادرسی می‌شود.

مصاحبه‌شوندگان پنجم، ششم و یازدهم در خصوص اختلاف حساب و همچنین نرخ تسهیلات اخذشده و خسارت بانک‌ها پاسخ استعلام را به دادگاه بدhnند. در این صورت از اطاله دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شوندگان اول و دوم اعلام نمودند نارضایتی مردم از عملکرد قوه قضائیه را از موارد مهم در جلوگیری از اطاله دادرسی می‌باشد.

مصاحبه‌شوندگان نهم، دهم، یازدهم و دوازدهم معتقدند در دادگاهها کارشناسان باید مهلت کارشناسی را از دادگاه اخذ و به موقع گزارش خود را بدھند لذا این مورد منجر به جلوگیری از اطاله دادرسی می‌شود، پژوهشگر این مورد را در کدگذاری محوری ارائه به موقع گزارش کارشناس کدگذاری نموده است.

صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان در خصوص سؤال دوم پژوهش (شرایط زمینه‌ای): مصاحبه‌شوندگان اول، پنجم و دوازدهم اعلام داشته‌اند بکار گیری قضات با تجربه شرایط زمینه‌ای است که از اطاله دادرسی جلوگیری می‌نمایند و همچنین مصاحبه‌شوندگان چهارم، ششم و دهم معتقدند می‌باشند از جایجایی مدیران دفاتر شعبه که هر چند وقت یکبار اتفاق می‌افتد خودداری تا بکار خود اشراف داشته تا از اطاله دادرسی جلوگیری شود.

صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان در خصوص سؤال سوم پژوهش (شرايط مداخله‌گر): مصاحبه‌شوندگان اول، دوم، چهارم و هفتم معتقدند افزایش قاضی و عدم جابجایی آنان از اطالة دادرسی جلوگیری می‌نماید.

مصاحبه‌شوندگان یکم، دوم، چهارم و ششم معتقدند حجم بالای پرونده‌های قضایی در ایران و چین نزدیک به هم است و علت آن کمبود قاضی و جابجایی آنان می‌باشد که با افزایش قصاصات و عدم جابجایی آنان از اطالة دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شوندگان دوم، سوم، پنجم و هشتم بر این باورند که دستگاه قضا در ایران به دلیل اینکه به روز نبوده و باید پرونده‌های بایگانی به صورت مکانیزه باشد در صورتیکه عمل سنتی عمل می‌شود و گاهها بعضی از پرونده‌ها جابجا بایگانی که با رفع این معضل و مکانیزه کردن سیستم از اطالة دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شوندگان سوم، چهارم و دهم معتقدند چنانچه فردی به دادگاه مراجعه نماید مقررات دست‌وپا گیر منجر به سردرگمی ارباب‌رجوع می‌شود. از جمله مقررات دست‌وپا گیر عدم اختیارات معمولی و عدم تفویض اختیار به کارمندان شعبه می‌باشد که با تنظیم شرح وظایف و تعویض اختیار به مدیران شعبه از اطالة دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شوندگان یکم، پنجم، ششم، نهم و یازدهم کافی نبودن حقوق قضات در مقایسه با قصاصات کشورهای دیگر که پرونده‌های کمتری رسیدگی می‌نمایند از حقوق و مزایای بالاتری برخوردار می‌باشند، نهایتاً قضات بدون انگیزه می‌شوند که با افزایش حقوق قضات رسیدگی به پرونده‌ها تسريع و از اطالة دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شوندگان دوم، چهارم، هفتم، هشتم و دهم معتقدند امکانات نرم‌افزاری به روز شود، کارکنان و قضات دارای مهارت‌های نرم‌افزاری باشند تا اطالة دادرسی جلوگیری شود.

مصاحبه‌شوندگان یکم، دوم، چهارم و هفتم اعلام داشتن نظارت بر رفتار کارشناسان رسمی بسیار کم است می‌باشد که کانون کارشناسان رسمی دادگستری و مرکز مشاوره کارشناسان نظارت خود را ببیشتر نموده و این تصمیم منجر به جلوگیری از اطالة دادرسی خواهد شد.

صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان در خصوص سؤال چهارم پژوهش (راهبردها):

مصاحبه‌شوندگان اول و دوم ثبت مطالبات سوت شده واهی و غیرواقعی عامل شناسایی سریع جرم فرار مالیاتی دانسته که با شناسایی و تحلیل آن از اطالة دادرسی جلوگیری می‌شود.

مصاحبه‌شوندگان سوم، چهارم و پنجم کارشناسی مجدد ارزیابی سهام توسط کارشناسان دیگر در شناسایی سریع جرم تبانی در واگذاری‌های شرکت‌های خصوصی‌سازی، از اطالة دادرسی جلوگیری می‌شود.

صاحبه‌شونده ششم و هفتم اجرای دستورالعمل مبارزه با پولشویی منجر به شناسایی جرم پولشویی شده که منشأ پول کثیف شناسایی و از اطالة دادرسی جلوگیری می‌شود.

صاحبه‌شونده هشتم، نهم و دهم برداشت از حساب شخصی افراد در بانک‌ها و سازمان‌های دولتی منجر به شناسایی جرم اختلاس شده و از اطالة دادرسی جلوگیری می‌شود.

صاحبه‌شونده اول، هفتم و هشتم معتقدند بعضی از اشخاص بادریافت اندک حق الزحمه، کارت حساب بانکی و کد ملی خود را به دیگران اجاره میدهند که منجر به شناسایی جرم کلامبرداری شده که با رسیدگی این موضوع از اطالة دادرسی جلوگیری می‌شود.

صاحبه‌شونده هفتم، نهم، یازدهم و دوازدهم استفاده از قانون بنفوذ که منجر به شناسایی شرکت‌های متقلب و غیر متقلب شده، این قانون بیان می‌کند رقم اول داده‌هایی که به طور طبیعی به وقوع می‌پیوندد از توزیع یکنواخت تبعت نمی‌کنند و استفاده از این فن جلوگیری از اطالة دادرسی را تسريع می‌نماید؛

صاحبه‌شونده چهارم، نهم و یازدهم انجام کاری غیرقانونی با اخذ وجوده منجر به شناسایی و اثبات جرم رشوه شده که رسیدگی توسط کارشناسان رسمی منجر به جلوگیری از اطالة دادرسی می‌شود.

صاحبه‌شونده اول، هفتم و هشتم رسیدگی حساب بانکی ویزیتورها منجر به شناسایی و اثبات جرم اخذ پورسانت از دیگران شده که رسیدگی صورت حساب‌های بانکی ویزیتورها از اطالة دادرسی جلوگیری می‌شود.

صاحبه‌شونده پنجم، هفتم، نهم و یازدهم ارائه اسناد حمل خلاف واقع منجر به شناسایی و اثبات جرم قاچاق کالا شده که با رسیدگی فاکتور خربید، فاکتورهای تقلیلی بدون ثبت سفارش و اعتبار استنادی می‌تواند از اطالة دادرسی جلوگیری نماید.

صحبت‌های مصاحبه‌شوندگان در خصوص سؤال پنجم پژوهش (پیامدها) :

صاحبه‌شوندگان اول الی دوازده افزایش رضایت بیشتر مردم عاملی را برای جلوگیری از اطالة دادرسی می‌دانند.

مطابق با یافته‌های پژوهش الگوی جامع، نقش فنون حسابداری قضایی در جلوگیری از اطالة دادرسی مطابق با شکل ۱ ارائه شده است.

شکل ۱: الگوی جلوگیری از اطالة دادرسی جرائم اقتصادی با کمک فنون حسابداری قضایی

شاخص روایی اعتبار محتوا نیز بر اساس فرمول ذیل محاسبه شده است (لاوش، ۱۹۷۵):

شاخص روایی محتوا = (تعداد متخصصینی که به گویه نمره ۳ و ۴ داده‌اند) / (تعداد کل متخصصین)

حداقل مقدار قابل قبول برای شاخص روایی محتوا برابر با ۰/۰۷۹ است و اگر شاخص روایی محتوا، گوییه‌ای کمتر از ۰/۰۷۹ باشد آن گویه باقیستی حذف شود. با توجه به اینکه ۱۲ نفر خبره به گزینه‌های ۳ و ۴ (مرتبط اما نیاز به بازبینی و کاملاً مرتبط) پاسخ داده بودند، تمامی شاخص‌های مربوط به ابعاد امتیازی بالاتر از ۰/۰۸۲ درصد کسب کردند. در جدول ۶ میانگین روایی برای هر دو شاخص بهطور خلاصه بیان شده است.

جدول ۵. خلاصه نتایج نسبت روایی محتوا و شاخص روایی محتوا سوال‌های پژوهش

سؤال	میانگین CVR	میانگین CVI	نتیجه
کلیه سوال‌های پژوهش	۰/۷۱	۰/۸۹	پذیرش

برای بررسی پایایی مدل از شاخص کلایی کوهن استفاده شده است (کارلتا، ۱۹۹۶). بدین منظور محقق اصلی و یک محقق دیگر مجدد به کدگذاری انتخابی پرداخته‌اند. به این منظور، کدهای نهایی و داده‌های مربوطه در اختیار محقق دیگری قرار گرفت. تا ایشان نیز کدگذاری مجدد را

انجام دهنده که نتایج آن با استفاده از نرم افزار ۲۱ SPSS آزمون کاپا به شرح جدول شماره ۲ بیان شده است:

جدول ۶- جدول پایایی کاپای کوهن

معنی داری	آزمون تقریبی (Approx. T)	خطای معیار مجانبی (Asymp Std.Error)	ارزش	کاپا	میزان توافق
۰/۰۰۰	۶/۶۷۲	۰/۱۱۲	۰/۶۴۴		

با توجه به میزان عدد معنی داری و مقدار آزمون که بالاتر از ۶۰ درصد است می توان ادعا کرد که مدل از پایایی لازم برخوردار است (گویت، ۱۴؛ ۲۰؛ حسنقلی پور و همکاران، ۱۳۹۶).

۶- نتیجه گیری و بحث

با توجه به جرائم اقتصادی صورت گرفته در بخش های عمومی و خصوصی در سال های اخیر و با استناد به پژوهش های پیشین داخلی و خارجی و با عنایت به خلاً موجود در پژوهش های پیشین اهمیت پژوهش حاضر ضروری است. طبق نتایج پژوهش دانشگاه ها می توانند با اتکا به نتایج حاصل از این بررسی به آموزش فنون حسابداری قضایی و کاربرد آن ها بپردازنند. خروجی های این پژوهش به حسابداران قضایی و حرفه ای کمک می نماید تا به منظور کشف تقلب و دست کاری اقلام و شناسایی انحرافات اقدامات لازم را معمول و سبب افزایش اعتماد پذیری، اثربخشی و کارآیی نتایج فعالیت های خود در بین استفاده کنندگان شود.

مفهوم اصلی عبارت است از جلوگیری اطالة دادرسی جرائم اقتصادی.

شرایط علی: طبق نظر مصاحبه شوندگان عامل اصلی مهم ترین دلیل برای جلوگیری از اطالة دادرسی توجه کارشناس به جهات رد، پاسخگویی استعلام های اداره ثبت، شهرداری ها و بانک ها و ارائه به موقع گزارش کارشناس و همچنین شکوه ای از اظهار نظر خارج از صلاحیت کارشناس ونهایتاً نارضایتی مردم از عملکرد قوه قضائیه در جلوگیری از اطالة دادرسی مؤثر است و منجر به نیاز صرف جویی در وقت و بودجه مالی می شود.

عوامل زمینه ای: بر اساس مصاحبه های انجام شده جلوگیری از اطالة دادرسی برای جرائم اقتصادی قضات، مدیران دفاتر شعب دادگاه ها می باشد.

عوامل مداخله گر: عبارت اند افزایش قضی، حجم بالای تعداد پرونده قضایی، مکانیزه کردن سیستم قوه قضاء، مقررات دست و پا گیر و همچنین افزایش حقوق قضات، آموزش مهارت های نرم افزاری و نظارت بر رفتار کارشناسان رسمی کانون و مرکز مشاوره می توان نام برد.

راهبردها: در این بخش برای جلوگیری از اطاله دادرسی (جرائم اقتصادی) استفاده از فنون حسابداری قضایی می‌باشد که عبارت‌اند از: قانون بنفوذ در شرکت‌های متقلب و غیر متقلب، کارشناسی مجدد ارزیابی سهام، اجاره دادن کارت حساب بانکی و کد ملی، دستورالعمل مبارزه با پول‌شویی، اسناد حمل خلاف واقع، برداشت از حساب شخصی افراد از بانک‌ها و سازمان‌های دولتی توسط مأمور دولت، رسیدگی به حساب ویزیتورها، ثبت مطالبات سوخت شده واهی و غیرواقعی، انجام کاری غیرقانونی در مقابل دریافت وجه.

پیامدها: در پژوهش حاضر برای جلوگیری از اطاله دادرسی افزایش رضایت بیشتر مردم از پیامد می‌باشد.

اولین مقوله پژوهش بررسی شرایط علی بوده که نتایج بیان داشت پاسخگویی ادارات دولتی و غیردولتی از جمله اداره ثبت، شهرداری‌ها و بانک‌ها از عوامل مؤثر در جلوگیری از اطاله دادرسی است که این موضوع با پژوهش روشن و همکاران (۱۳۹۳) مطابقت دارد.

دومین مقوله مورد بررسی پژوهش حاضر عوامل زمینه‌ای بوده که نتایج انجام گرفته پژوهش حاکی از آن است که نقش قضاط و مدیران دفاتر دادگاه در جلوگیری از اطاله دادرسی مؤثر می‌باشد. نتایج حاصله مغایر با پژوهش یعقوبی و همکاران (۱۳۸۶) می‌باشد.

سومین مقوله مورد بررسی عوامل مداخله‌گر بوده که نتایج نشان می‌دهد افزایش قاضی، حجم بالای پرونده قضایی، مکانیزه کردن سیستم قضاء، مقررات دست و پاگیر، افزایش حقوق قضاء، افزایش مهارت‌های نرم‌افزاری از طریق کارگاه‌های آموزشی و نظارت بر رفتار کارشناسان رسمی کانون و مرکز مشاوره از عوامل مؤثر در جلوگیری از اطاله دادرسی می‌باشد که این نتایج با پژوهش‌های استیل و همکاران (۲۰۲۲) و یان (۲۰۱۷) مطابقت ندارد.

چهارمین مقوله عنوان شده راهبردها می‌باشد که نتایج نشان داد فنون حسابداری قضایی را می‌توان از عوامل مؤثر در جلوگیری از اطاله دادرسی دانست. نتایج با پژوهش دیلمی و همکاران (۱۳۹۴) و طباطبایی و دارابی (۱۳۹۸) همخوانی ندارد.

درنهایت مطابق با مقوله پیامد می‌توان عوامل مؤثر در جلوگیری از اطاله دادرسی را ناشی از رضایت بیشتر مردم دانست. نتایج با پژوهش توسلی و همکاران (۱۳۹۷) همخوانی ندارد.

با توجه به یافته‌های پژوهش، پیشنهادهایی به قوه محترم قضاییه برای هر یک از مقوله‌ها به شرح ذیل ارائه شده است:

مطابق با شرایط علی جهت جلوگیری از اطاله دادرسی پیشنهاد می‌گردد شکوئیه از اظهارنظر خارج از صلاحیت کارشناسان و جهات رد و پاسخ‌گویی ادارات و بانک‌ها و نارضایتی مردم از عملکرد قوه قضاء موردنوجه قرار گیرد.

مطابق با شرایط زمینه‌ای جهت جلوگیری اطالة دادرسی پیشنهاد می‌گردد از قضات متخصص و بادانش بالا و مدیران دفاتر شعبه باسابقه استفاده نماید.

مطابق با شرایط مداخله‌گر جهت جلوگیری اطالة دادرسی پیشنهاد می‌گردد قوه قضائیه به استخدام قضات و افزایش حقوق آنان اقدام نماید. همچنین نسبت به رفع مقررات دست و پاگیر و آموزش مهارت‌های نرم‌افزاری و نهایتاً نظارت بر رفتار کارشناسان کانون و مرکز مشاوره اقدام لازم صورت پذیرد.

مطابق با راهبردها جهت جلوگیری اطالة دادرسی پیشنهاد می‌گردد قوه قضائیه از طریق دانشگاه‌ها نسبت به آموزش فنون حسابداری قضایی اقدام مناسبی انجام نمایند.

مطابق با پیامد پیشنهادهای کاربردی، منجر به جلوگیری از اطالة دادرسی و رضایت بیشتر مردم خواهد شد.

بدین ترتیب وکلا و قضات قوه قضائیه با اتکا به نتایج پژوهش حاضر می‌توانند علاوه بر برطرف کردن برخی از خلأهای موجود، برخی انتظارات از حسابداری قضایی را برآورده نموده و ضمن تشخیص و تحلیل چالش‌ها به حل مسائل مطروحه در پرونده‌های حقوقی و ارائه گزارش‌های صحیح بپردازند و به توسعه برنامه آموزشی کمک شایانی نمایند.

با توجه به بدیع و نوبودن موضوع دسترسی به منابع بهسختی انجام گردید، محدودیت‌های پژوهش بخشی جدایی‌ناپذیر از هر پژوهشی است پژوهش حاضر از این امر مستثنی نیست.

از آنجایی که در پژوهش‌های کیفی پدیده مورد مطالعه درباره موضوع خاص و یا بسترهای مشخص انجام می‌گیرد، لذا امکان تعمیم‌پذیری یافته‌های پژوهش به سایر زمان‌ها و مکان‌ها محدود است؛ بنابراین، به سهولت نمی‌توان این نتایج را به سایر بخش‌ها تعمیم داد. همچنین از آنجایی که امکان تفسیر متفاوت از پدیده موردنرسی توسط افراد وجود دارد، لذا نمی‌توان ادعا کرد که تفسیر ارائه شده از فنون حسابداری قضایی در این پژوهش تنها تفسیر ممکن و پذیرفتنی در مورد آن است و مسلماً امکان وجود تفاسیر دیگری نیز وجود دارد.

۷-تقدیر و تشکر و ملاحظات اخلاقی

نویسنده‌گان این مقاله از تمامی عزیزانی که در بهبود و افزایش کیفیت این مقاله کمک نموده‌اند، بخصوص مصاحبه‌شوندگان پژوهش که با صرف وقت و باحوصله و دقت خود موجب هرچه بهتر انجام شدن پژوهش حاضرشده‌اند، کمال تشکر و قدردانی را دارند.

فهرست منابع

- استراوس، انسلم و کربن، جولیت. (۱۳۹۴)، مبانی پژوهش کیفی فنون و مراحل تولید نظریه زمینه‌ای، ابراهیم افشار، تهران: نشر نی.
- ابراهیمی، شهرام؛ صادق نژاد نائینی، مجید. (۱۳۹۲)، تحلیل جرم شناختی جرائم اقتصادی، فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، دوره ۲، شماره ۵، صص ۱۴۷-۱۷۴.
- اسمعاعیل‌زاده، محمد؛ پور ابراهیم، احمد. (۱۳۹۷)، تحلیل بزه اخذ پورسانت با رویکردی به جرائم اقتصادی، نشریه کارآگاه. دوره ۱۲، شماره ۴۵، صص ۸۷-۹۸.
- الهی منش، محمدرضا؛ بزرگری دهچ، حمید. (۱۴۰۱)، سیاست‌های پیشگیری وضعی از فساد در قلمرو معاملات دولتی، فصلنامه علمی پژوهش‌های نوین حقوق اداری، دوره ۴، شماره ۱۰، صص ۱۴۹-۱۷۶.
- باز هوایی، عبدالرضا؛ پور خاقان، زینب؛ رئیسی دزکی، لیلا. (۱۳۹۹)، تحلیل وضعیت قاچاق کالا از منظر حقوق بین‌الملل اقتصادی با تأکید بر وضعیت حقوقی ایران، مجله پژوهش‌های سیاسی و بین‌المللی، دوره ۱۱، شماره ۴۵، صص ۲۰۱-۲۳۴.
- بخشانی، صفیه؛ باقر پور ولاشانی، محمدعالی؛ عباس زاده محمدرضا. (۱۴۰۱)، تدوین و ارائه مدل مفهومی مدیریت رفتار اشتراک‌گذاری دانش در حرفه حسابرسی ایران، دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، دوره ۸، شماره ۱۴، صص ۳۵-۷۵.
- جعفری، نادر؛ دهقان، حبیب الله و دارابی، رؤیا. (۱۳۹۶)، بررسی نقش حسابدار قضایی در دادرسی جرم پول‌شویی، حسابداری و منافع اجتماعی، دوره ۷، شماره ۱، صص ۸۵-۱۰۲.
- جعفری مسلم، مجتبی؛ آقا بابایی، عظیم. (۱۴۰۰)، جرم اخلال کلان در نظام اقتصادی در قانون اخلاق‌گران در نظام اقتصادی کشور و ماده ۲۸۶ قانون مجازات اسلامی، پژوهش‌های حقوقی، دوره ۲۰، شماره ۴۷، صص ۲۹-۵۴.
- جوانمردی، محمد؛ بهره‌مند، حمید. (۱۳۹۹)، مواجهه با جرائم بورسی به مثابه قسمی از جرائم اقتصادی، بورس اوراق بهادار، دوره ۱۳، شماره ۵۱.
- حامد توسلی، سوده؛ دارابی، ایمان و رفیعی طباطبائی، سید حسام الدین. (۱۳۹۷)، رفع اطاله دادرسی و توسعه قضایی، انتشارات آذر فر.
- حسین الحسینی، سید علی؛ حکیمی‌ها، سعید؛ گلbagی ماسوله، سید علی جبار. (۱۴۰۱)، چالش‌های سیاست جنایی قضایی ایران در رویارویی با جرائم محل نظام اقتصادی کشور (با رویکردی انتقادی به شماری از آراء محاکم کیفری)، آموزه‌های فقه و حقوق جزاء، دوره ۱، شماره ۳، صص ۱-۲۰.

- حسنقلی پور، حکیمه؛ امیری، مجتبی؛ پور عزت، علی‌اصغر. (۱۳۹۶)، توسعه مدل ارزشیابی خطمنشی نگهداشت اثربخش اعضای هیئت‌علمی در آموزش عالی. مدیریت دولتی، دوره ۹، شماره ۳، صص ۴۸۹-۴۱۶.
- خالقی ابوالفتح، سیفی قره یتاق داود. (۱۳۹۴)، رویکرد نظام کیفری ایران به جرم فرار مالیاتی. پژوهشنامه مالیات، دوره ۲۳، شماره ۲۸.
- دیانتی دیلمی، زهرا؛ سلطانی، اصغر و عمرانی، حامد. (۱۳۹۷)، تدوین برنامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری قضایی و ضد تقلب. حسابداری ارزشی و رفتاری، دوره ۳، شماره ۵، صص ۴۱-۱۰۰.
- رفیعی طباطبایی، سید حسام الدین و دارابی، ایمان. (۱۳۹۸)، بررسی عوامل مؤثر بر رفع اطالة دادرسی و توسعه قضایی بامطالعه موردی بر دادگستری شهرستان کرمانشاه. تمدن حقوقی، شماره ۵، ص ۴۱.
- روشن، محمد و دهقانی فیروزآبادی، حسین. (۱۳۹۳)، مسئولیت مدنی دولت در اطالة دادرسی، حقوق اداری، دوره ۱ شماره ۳ صفحات ۷۱-۱۱۲.
- روز بخش، نجمه؛ گرگانی دوجی جماد وردی، خوزین علی؛ بخارائیان خراسانی، مریم. (۱۴۰۱)، الگوی عدم بلوغ اخلاق حرفة‌ای حسابرسان در ایران: با رویکرد نظریه داده بنیاد، دوره ۱۲۱، شماره ۸، صص ۱۲۱-۱۶۸.
- روشن، محمد؛ نایب زاده، علی‌اکبر؛ اخترشناس، فرهاد. (۱۳۹۰)، پول‌شویی و اثرات آن با تأکید بر اثر سیاسی، فصلنامه علمی تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، دوره ۳، شماره ۹، صص ۱۹۲-۱۸۵.
- رهبر، دکتر فرهاد. (۱۳۸۲). پول‌شویی و آثار و پیامدهای آن. مجله تحقیقات اقتصادی، دوره ۳۸، شماره ۳.
- زکوی، مهدی؛ مصطفوی، سید هادی؛ طرفی سعیداوی، یوسف. (۱۴۰۱)، تصرفات غیرقانونی در اموال و وجوده مؤسسات عمومی غیردولتی در شرکت‌های مادر و تابعه سازمان تأمین اجتماعی، فصلنامه علمی پژوهش‌های نوین حقوق اداری، دوره ۴، شماره ۱۲، صص ۲۷۱-۲۵۱.
- سراج، ناصر. (۱۴۰۰). جرائم اقتصادی سازمان یافته و تأثیر آن بر نظام اقتصادی کشور (مطالعه موردی: پرونده فساد بانکی سه هزار میلیارد تومانی)، فصلنامه علمی تخصصی دانشنامه‌های حقوقی، دوره ۴ شماره ۱۱، صص ۵۵-۸۲.

- سید احمدی سجادی، سید علی؛ باقریان، امیر. (۱۳۹۴)، بررسی علل و ابعاد حقوقی ورشکستگی شرکت انرون آمریکا با تأکید بر حقوق شرکت‌های آمریکایی، دانشنامه حقوق اقتصادی، دوره ۲۲، شماره ۷.
- سلطانی فرد، حسین؛ مالمیر، محمود و عالی پور، حسن. (۱۳۹۷)، آئین دادرسی جرائم اقتصادی؛ پیوند محتوا و شکل، مطالعات حقوقی، دوره ۱۰، شماره ۳، صص ۱۵۹-۱۹۴.
- شاکری، ابوالحسن؛ البوعلی، امیر. (۱۳۹۶)، تحلیلی نوین از جرم تحصیل مال نامشروع در حقوق ایران. مجله پژوهش‌های فقه و حقوق اسلامی، دوره ۱۳، شماره ۴۷، صص ۹۳-۱۱۴.
- شریفی، سمیه؛ واعظ، سید علی و بصیرت، مهدی. (۱۴۰۰)، توسعه پارادایم حسابداری قضایی در نوسان پذیرش سطح حفاظت از منافع سهامداران در بین شرکت‌ها، تحلیلی مبتنی بر آزمون نظریه سرنایک، حسابداری مدیریت، دوره ۱۴، شماره ۴۸، صص ۶۹-۸۵.
- غلامی، حسین؛ نموروی، رحیم. (۱۴۰۱)، تحلیل جرم شناختی قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز "مصطفوب سال ۱۳۹۲". فصلنامه دیدگاه‌های حقوق قضائی، دوره ۲۴، شماره ۸۸، صص ۴۰-۱۹.
- قلاع بیگی، حمیدرضا. (۱۴۰۱)، جایگاه گمرک در مبارزه با جرم پول‌شویی. دانش حقوق و مالیه، دوره ۶، شماره ۲۰، صص ۹۵-۱۱۲.
- قائمی، محمدحسین؛ شاهسوند، منیره و محبی، ابوالفضل. (۱۴۰۱)، تبیین فن‌های حسابداری و حسابرسی قضایی و بهکارگیری آن در تشخیص ورشکستگی. نشریه پژوهش‌های حسابرسی حرفه‌ای، ۲(۷)، صص ۸۰-۱۰۴.
- کوشان، جعفر. (۱۳۹۱). اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی. فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، دوره ۱، شماره ۱، صص ۱۵۹-۱۸۰.
- کوشان، جعفر. (۱۳۸۷)، عوامل سازمانی مؤثر بر اطالة دادرسی در تشکیل پرونده‌های قضایی در کلانتری‌ها، پژوهش‌های مدیریت انتظامی، شماره ۲، ص ۵۸.
- میر سعیدی، سید منصور؛ زمانی، محمود (۱۳۹۲). جرم اقتصادی؛ تعریف یا ضابطه؟. حقوق کیفری، دوره ۲، شماره ۴، صص ۱۶۷-۱۹۹.
- منتی نژاد، صادق. (۱۳۸۶). شیوه‌ها و زمینه‌های تبانی در معاملات دولتی. مجله حقوقی دادگستری، دوره ۷۱، شماره ۶۱، صص ۴۷-۶۲.
- وفایی پور، روح الله. (۱۳۹۹)، رابطه حسابداری قضایی با سلامت اقتصاد (پول‌شویی). فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، سال چهارم، شماره ۳۱، صص ۵۲-۳۵.

ویسلقی، مهدیه؛ مقدم، علیرضا، سپهوند، رضا؛ آذر، عادل. (۱۴۰۱)، طراحی مدل نوسازی استراتژیک سازمان‌های توسعه‌ای در ایران مبتنی بر هویت حرفه‌ای مدیران (موردمطالعه: شرکت‌های دولتی تابعه ایدرو)، مدیریت بازرگانی، دوره ۱۴، شماره ۲، صص ۳۵۳-۳۲۶.

هادی زاده مقدم، اکرم و شاهدی، کامران. (۱۳۸۷)، بررسی تطبیقی کیفیت خدمات بانکداری دولتی و بانکداری خصوصی، پژوهشنامه مدیریت اجرایی، شماره ۳۱. یعقوبی، سید محمد رضا. (۱۳۸۶)، اطالة دادرسی در محاکم حقوقی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد: دانشگاه امام صادق علیه السلام.

Alaoubi, A., Almomani, M. A. ۲۰۲۱. The Moderating Effect for Forensic Accounting on the Relationship between corporate Governance and Quality of Accounting Information in The Jordanian Public Shareholding Companies, International Journal of Academic Research in Accounting Finance and Management Sciences, ۱۱(۲), ۴۷-۶۱.

Alshurafat, H., Al Shbail, M.O. and Mansour, E. ۲۰۲۱. Strengths and weaknesses of forensic accounting: an implication on the socio-economic development, Journal of Business and Socio-economic Development, ۱(۳), ۱۳۵-۱۴۸.

Begum Nadaf, Y. ۲۰۲۳. Role of forensic accounting in preventing financial frauds. South India journal of social sciences, Vol. XXI, No. ۳۹: ۱۰۳-۱۵۹.

Carletta, J. ۱۹۹۶. Assessing agreement on classification tasks: the kappa computational, ۲۲(۲): ۲۴۹-۲۵۴

Compin, F. ۲۰۰۸. The role of accounting in money laundering and money dirtying, journal of critical perspectives on accounting, No ۱۹: ۵۹۱-۶۰۲.

Crumbley, L., Rezaee, Z. and Elmore, R.C. ۲۰۰۴, "Forensic accounting education: a survey of academicians and practitioners", Journal of Forensic Accounting, Vol. ۱۱ No. ۲: ۱۸۱-۲۰۲.

Davis, C., Farrell, R. and Ogilby, S. ۲۰۱۰, Characteristics and skills of the forensic accountant, available at: https://competency.aicpa.org/media_resources/209049-characteristics-and-skills-of-the-forensic-accountant

Digabriele, J.A. ۲۰۰۸, "An empirical investigation of the relevant skills of forensic accountants", Journal of Education for Business, ۸۳(۶): ۳۳۱-۳۳۸, doi:10.3200/JOEB.83.6.331-338.

- Eiya, o., & Otaror. J.I. ۲۰۱۳. Forensic Accounting as a Tool for Fighting Financial Crime in Nigeria. *Research Journal of Finance and Accounting*. ۴(۱): ۱۸-۲۵.
- Gwet, K.L. ۲۰۱۴. *Handbook of inter-rater reliability: The definitive guide to measuring the extent of agreement among raters*. Advanced Analytics LLC
- Hegazy, S., Sangster, A. and Kotb, A. ۲۰۱۷, Mapping forensic accounting in the UK, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Vol. ۲۸: ۴۳-۵۶, doi: ۱۰.۱۱۱/j.intaccaudtax. ۲۰۱۶.۱۲.۰۰۴.
- Howieson, B. ۲۰۱۸, "What is the 'good' forensic accountant? A virtue ethics perspective", *Pacific Accounting Review*, Vol. ۳۰ No. ۲: ۱۰۰-۱۶۷, doi: ۱۰.۱۱۰.۸/PAR-۰۱-۲۰۱۷-۰۰۰
- Janković, B., Knežević, S., and Milojević, S. ۲۰۲۳. The role of accounting forensic in criminal proceeding. *Revizor*. ۲۶(۱۰۱): ۱-۹.
- LAWSHE, C.H. ۱۹۷۰. A Quantitative approach to content validity. A paper presented at Content Validity II, a conference held at Bowling Green State University. ۲۸: ۵۶۳-۵۷۰.
- Louwers, T.J. ۲۰۱۰, "The past, present, and future of crime-related forensic accounting methodology, *Accounting Research Journal*, ۲۸(۱): ۴-۹,
- Ocansey, E.O.N.D. ۲۰۱۷. Forensic Accounting and the Combating of Economic and Financial Crimes in Ghana. *European Scientific Journal*. ۱۳(۳۱). DOI: ۱۰.۱۹۰۴۴/esj. ۲۰۱۷.v۱۳n۳۱p۳۷۹
- Rebetez, M., C. Barsics, L. Rochat, A. D'Argembeau, and M. Linden, ۲۰۱۶. Procrastination, consideration of future consequences, and episodic future thinking. *Consciousness and Cognition*, Volume ۴۲: ۲۸۶-۲۹۲, Published online ۲۰۲۲ Jan ۶. doi: ۱۰.۳۳۸۹/fpsyg. ۲۰۲۱.۷۸۳۷۸۹
- Riyazuddina, A. and Iftikhar Baig, M. ۲۰۲۳. Forensic Accounting: A Strategy for Identifying and Terminating Financial Frauds in India. *International Journal of Trade and Commerce*. ۱۲(۱): ۱۶۶-۱۷۵. DOI: ۱۰.۴۶۳۳۳/ijtc/۱۲/۱/۱۴
- Steel, P., D. Taras, A. Ponak, and J. Kammerer-Mueller, ۲۰۲۲. Self-Regulation of Slippery Deadlines: The Role of Procrastination in Work Performance. *Front Psychol*, ۶(۱۲): ۷۸۳-۷۸۹.
- Tarr, J.A., Van Akkeren, J. and Buckley, S. ۲۰۱۶, Forensic accounting: professional regulation of a multi-disciplinary field, *Australian Business Law Review*, ۴۴(۳): ۲۰۴-۲۱۰.
- Yan, B., and X. Zhang. ۲۰۲۲. What Research Has Been Conducted on Procrastination? Evidence From a Systematical Bibliometric Analysis. *Front Psychol*. ۱۳. ۱-۲۰.